

УДК 378:37.091.12

Ворона Валентин

ORCID 0000-0002-8891-8662

Начальник фізичної підготовки та спорту,
старший викладач кафедри тактики та загальновійськових дисциплін,
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету
«Одеська морська академія»
аспірант, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького
(м. Одеса – Черкаси, Україна) E-mail: crowvalentin@gmail.com

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВМС ЗСУ

Метою статті є окреслення компонентів комплексної програми підготовки майбутніх військових фахівців психологічного забезпечення в межах підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ відповідної спеціалізації, що безпосередньо корелюється з морально-психологічним станом військовослужбовця.

Методологічну основу складають принципи комплексності, системності, інтеграційності та комплекс методів загальнотеоретичних методів дослідження, спрямованих на виокремлення основних компонентів комплексної програми підготовки майбутніх військово-морських фахівців психологічного забезпечення.

Наукова новизна дослідження полягає у репрезентації складових комплексної програми підготовки майбутніх військових фахівців психологічного забезпечення в межах освітньо-професійної підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ.

Зазначено, що на необхідність забезпечення ефективної психологічної підготовки військовослужбовців вказує факт збільшення ситуацій нестабільності та невизначеності, що може спричинити їх відхильну поведінку. Державною програмою розвитку Збройних Сил України передбачено обов'язкове психологічне забезпечення у Збройних Силах і центрах (закладах) підготовки та перепідготовки військовослужбовців.

Висновки. Комплексна програма підготовки офіцерів тактичного рівня ВМС ЗСУ покликана надати достатнє теоретичне та практичне підґрунтя та сформувати професійні компетентності (відповідно до затверджених стандартів та освітньо-професійних програм) фахівців, які здійснюють психологічне забезпечення у підрозділах (на кораблях) Збройних Сил України, що забезпечить зменшення кількості ситуацій нестабільності та відхильної поведінки. Основними компонентами програми підготовки фахівців спеціалізації «Морально-психологічне забезпечення у підрозділах, на кораблях (Військово-Морських Сил)» вбачаємо теоретичну підготовку, практичну психологічну підготовку, фізичну підготовку, що є поєднанні забезпечують достатній рівень професійної підготовки офіцерів тактичного рівня.

Ключові слова: Військово-Морські Сили (ВМС), офіцери тактичного рівня, психологічне забезпечення, комплексна програма.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах тривалої ситуації військової нестабільності, зростаючої агресивної та відхильної поведінки організація та проведення заходів психологічного забезпечення діяльності військ (сил) продовжує посідати провідне місце в роботі командирів (начальників) усіх рівнів, оскільки формування, підтримання та відновлення належного морально-психологічного стану особового складу є необхідним підґрунтям для ефективного виконання бойових завдань [1, 98]. З 2018 року психологічне забезпечення військовослужбовців здійснювалося за напрямками соціально-психологічного діагностування, психологічної підготовки, психологічного супроводу.

Соціально-психологічне діагностування забезпечує якісний професійно-психологічний відбір особового складу (кандидатів для проходження військової служби) для призначення на посади з урахуванням військово-професійних та індивідуально-психологічних властивостей. У 2018 р. за результатами відбору у навчальних центрах визнано непридатними для проходження військової служби за контрактом 671 особа (8,5% загальної кількості осіб, які прибули на навчання). Психологічна підготовка спрямована на формування у військовослужбовців стійкої психологічної готовності до

виконання завдань та емоційно-вольової стійкості до негативних факторів сучасного бою. У 2018 р. проведено понад 250 тренінгових занять з психологічної підготовки, під час яких пройшли підготовку близько 3500 осіб. Психологічний супровід передбачає підтримання та відновлення психічних властивостей військовослужбовців. Заходами психологічної реабілітації у 2018 р. охоплено 7704 особи [1, 98–100].

Психологічна підготовки військовослужбовців здійснюється відповідно до Інструкції з організації психологічної підготовки у Збройних Силах України, затвердженої наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 23.10.2020 року № 173. В процес психологічної підготовки систематично впроваджуються стандарти підготовки збройних сил країн-членів НАТО. Провідним аспектом психологічної підготовки є формування психологічної стійкості до впливу психотравмуючих чинників бойової обстановки шляхом модулювання реалістичного образу бойових дій [13].

У статті застосовано офіційну термінологію МОУ (Міністерство оборони України) та ЗСУ (Збройні Сили України), яка не завжди збігається з сучасною педагогічною / освітньою термінологією.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання психологічного забезпечення діяльності військових фахівців набувають актуалізації в останні роки, що пов'язано з виконанням комплексу заходів, передбачених необхідністю підвищення та збереження боєздатності як військових підрозділів у цілому, так і кожного військовослужбовця. Відзначимо серед останніх досліджень публікації Р. Вархоли, М. Гребенюк, Р. Дужія, О. Замурняка, Т. Кучерявої, В. Лисогор та ін., та зазначимо, що це переважно суто психологічні дослідження, зміст яких не спрямовано на розкриття питань підготовки майбутніх офіцерів (зокрема тактичного рівня) до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах з точки зору аналізу освітніх компонентів програм відповідної підготовки.

Частково питання підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах, зокрема ВМС ЗСУ, окреслено в попередніх авторських розвідках (Гродно, Білорусь, 2020; Кам'янець-Подільський, Україна, 2020; Чернігів, Україна, 2020), з акцентуванням уваги на такому компоненті комплексної програми як фізична підготовка, тому зосередимось на підготовці майбутніх офіцерів тактичного рівня ВМС ЗСУ до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах теоретичному та практичному компонентах комплексної програми.

Метою статті є окреслення компонентів комплексної програми підготовки майбутніх військових фахівців психологічного забезпечення в межах підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ відповідної спеціалізації, що безпосередньо корелюється з морально-психологічним станом військовослужбовця.

Методологічну основу складають принципи комплексності, системності, інтеграційності та комплекс методів загальнотеоретичних методів дослідження, спрямованих на виокремлення основних компонентів комплексної програми підготовки майбутніх військово-морських фахівців психологічного забезпечення.

Наукова новизна дослідження полягає у репрезентації складових комплексної програми підготовки майбутніх військових фахівців психологічного забезпечення в межах освітньо-професійної підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Теоретичний та практичний компоненти комплексної програми підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня ВМС ЗСУ до соціально-психологічної роботи у підрозділах передбачають набуття спеціальних компетентностей, окреслених у державних стандартах підготовки фахівців спеціальностей 254 «Забезпечення військ (сил)» і 255 «Озброєння та військова техніка» (освітній рівень бакалавр), зокрема, здатність здійснювати всебічне забезпечення підрозділу забезпечення (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України) в ході бойових дій та повсякденної діяльності; здатність здійснювати морально-психологічне забезпечення у військовому підрозділі; здатність переносити тривалі різнопланові фізичні навантаження; здатність виконувати функціональні обов'язки в ході навчальної та бойової діяльності підрозділу [11; 12], та досягнення відповідних програмних результатів навчання – демонструвати творче та гнучке мислення, здатність до самооцінки, наполегливість, активність, комунікабельність, стресостійкість, навички самоконтролю, особисту мотивацію на військову службу; застосовувати психолого-педагогічні основи управлінської та виховної діяльності, методи психодіагностики особистості, вивчення соціально-психологічних явищ у військових колективах, контролювати стан військової дисципліни, здійснювати морально-психологічне забезпечення і мотивувати особовий склад під час виконання завдань за призначенням; підтримувати сприятливий морально-психологічний клімат та психологічно готувати особовий склад підрозділу до дій в екстремальних умовах; застосовувати базові знання та розуміння процесів навчальної та бойової діяльності підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України) при виконанні функціональних обов'язків в ході повсякденної діяльності, заходів бойової підготовки; застосовувати Кодекс честі офіцера, дотримуватись морально-етичних норм поведінки, створювати атмосферу довіри, взаємоповаги, доброзичливості і толерантності у військовому колективі, діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуватись правил військового етикету; застосовувати психолого-педагогічні основи управлінської та виховної діяльності, методи психодіагностики особистості, вивчення соціально- психологічних явищ у

військових колективах, контролювати стан військової дисципліни, здійснювати морально-психологічне забезпечення і мотивувати особовий склад під час виконання завдань за призначенням [11; 12], які забезпечать здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах на належному рівні відповідно до унормовуючих положень МО (Міністерство оборони) і ЗС (Збройні Сили) України [5; 10].

Зазначене забезпечується комплексом таких освітніх компонентів підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня Військово-Морських Сил України – бакалаврів: Військова педагогіка та психологія (у т.ч. конфліктологія); Соціально-психологічні технології управління військовими колективами; Психологія кризових станів; Сучасні методи психологічної діагностики військовослужбовців. Окреслені дисципліни носять практико-орієнтувальне спрямування та передбачають розв'язання комплексного завдання підготовки військових фахівців до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах. Оскільки силабуси розміщено як інформаційний ресурс для вільного доступу курсантів, вбачаємо за коректне окреслити ті аспекти зазначених освітніх компонентів, які входять до комплексної програми.

Як влучно зазначено у силабусі навчальної дисципліни «Військова педагогіка та психологія (у т.ч. конфліктологія)» (розробник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін Інституту ВМС НА ОМА, капітан 2 рангу О. Злобіна) «Психологічна грамотність є однією з найактуальніших проблем сучасного етапу реформування і розвитку Збройних Сил України. Щоб ефективно організувати військово-педагогічний процес, офіцери мають бути добре підготовленими у військово-технічному аспекті і мати глибокі й всебічні знання в галузі психологічної та педагогічної науки. Це допомагає їм визначити шляхи формування необхідних морально-бойових і психічних якостей у воїнів, створити у підрозділі позитивний соціально-психологічний клімат, ефективно вирішувати проблеми управління» [6]. Програма передбачає 3-кредитне навантаження, розраховане на три змістові модулі: 1. Основи військової педагогіки; 2. Основи військової психології та 3. Основи конфліктології з таким переліком тем: Модуль 1: Військове навчання і виховання; Методи і форми навчання і виховання військовослужбовців; Офіцер як військовий педагог; Модуль 2: Методи і задачі військової психології; Психічні пізнавальні процеси й умови їх активізації в ході військової служби; Афективна сфера, психічні стани та психічні властивості особливості, їх прояви у військової діяльності; Психологічні основи взаємовідносин у військових підрозділах; Модуль 3: Психологічні основи комунікації у військовому середовищі; Структурна модель конфлікту. Функції конфлікту у військовому середовищі [6]. Практико-орієнтувальну компоненту забезпечують такі завдання: Дослідження переключення уваги за допомогою тесту таблиці Шульте; дослідження рівня сприйняття за допомогою тесту Мюнстерберга; діагностика мислення за допомогою тесту «Прогресивні матриці Равена»; тест Ільїна з визначення сили нервової системи; опитувальник Айзенка з визначення темпераменту; тест Шмішека «Акцентуації характеру»; психологічний аналіз девіантних проявів в військових підрозділах; оцінка схильності особистості до конфліктної поведінки (методика К. Томаса, адаптований варіант Н. Гришиної); практичні рекомендації керівникам і підлеглим щодо попередження та подолання конфліктних ситуацій та ін.

«Військова педагогіка та психологія (у т.ч. конфліктологія)» є взаємоузгодженою навчальною дисципліною з дисципліною «Сучасні методи психологічної діагностики військовослужбовців» (розробник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін Інституту ВМС НА ОМА, капітан 2 рангу О. Злобіна). Вивчення її передбачає виконання таких практико-орієнтовних завдань: вивчення та коректне застосування малоформалізованих та суворо формалізованих методів психодіагностики, здійснення візуальної діагностики (фізіогноміка, конституційна типологія особистості Кречмера); соціометричних досліджень, включаючи вивчення показників стану та характеристик забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату у військових колективах шляхом застосування відповідних методик оцінки (тести «Оцінка СПК в колективі», «Визначення індексу групової згуртованості Сішора», «Оцінка психологічної атмосфери в організації» А. Фідлера; діагностика психологічного клімату в малій виробничій групі (В. Шпалінський, Е. Шелест); експрес-діагностика емпатії; вивчення та застосування методик оцінки комунікативних здібностей військовослужбовців (методики КОС-1 (оцінка комунікативних організаторських схильностей), діагностики комунікативного контролю (М. Снайдер), діагностика загального рівня комунікабельності (за В. Ряховським)), оцінка схильності особистості до конфліктної поведінки (методика К. Томаса, адаптований варіант Н. Гришиної); методика для оцінки стилю міжособистісних відносин (адаптований варіант методики Т. Лірі); вивчення адаптивних та регуляційних можливостей військовослужбовців у підрозділі (опитувальник загального здоров'я (General Health Questionnaire – GHQ), методика самооцінки рівня тривожності Спілбергера-Ханіна, методика діагностики рівня соціальної фрустрованості Вассермана-Бойка, методика визначення самоефективності), діагностика та психопрофілактики відхильної поведінки військовослужбовців у підрозділі (психодіагностичний тест (ПДТ) В. Мельникова, Л. Ямпольського), делінквентної поведінки, схильності до суїцидальних проявів тощо [8]. Закріплюються набуті компетентності під час проведення вузькотематичних та спеціалізованих тренінгових занять, які забезпечують реалізацію набутих здатностей на практиці та надають можливість тренеру-викладачу оцінити рівень спроможності майбутніх офіцерів тактичного рівня здійснювати соціально-психологічну роботу у підрозділах (на кораблях).

Окреслений освітній компонент є корельованим із навчальною дисципліною «Психологія кризових станів» (розробник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін Інституту ВМС НА ОМА, капітан 2 рангу О. Злобіна), вивчення якої передбачає спрямування на вирішення практичних військово-професійних задач та забезпечує здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері забезпечення Військово-Морських Сил, що передбачає застосування теорій і методів військової психології та військової педагогіки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов [7]. Практична компонента навчальної дисципліни спрямована на вивчення, опанування та практичне застосування програм психологічної допомоги при кризі; виявлення суїцидальної поведінки, основних причин суїцидальної поведінки військовослужбовців у Збройних Силах України, факторів суїцидальної небезпеки та індикаторів суїцидального ризику; групи факторів, що сприяють виникненню аутодеструктивної поведінки; засобів візуальної діагностики людини, яка знаходиться в пре-суїцидальному стані та дій офіцерів щодо нейтралізації спроби самогубства; методик прогнозування суїцидальної та адиктивної (алкогольна, наркотична залежність) поведінки серед військовослужбовців; методики надання психологічної підтримки потерпілого в умовах надзвичайної ситуації, екстреної психологічної допомоги при гострому стресі; набуття навичок застосування засобів візуальної діагностики агресивних намірів особистості, фактичних переживань людини за її зовнішніми проявами; оцінка рівня професійного стресу, методи діагностики посттравматичних стресових порушень, прийоми попередження та запобігання професійного стресу; психотехніки психологічної допомоги при значних втратах; загальні методики визначення посттравматичного стресового розладу (ПТСР) в особового складу ВМС ЗС України [7].

Застосування та результативність рекомендованих методик, тестів, напрямів діагностики представлено у щорічних звітах – Біла книга – 2018. Збройні Сили України; Біла книга 2019-2020. Збройні Сили України, Держспецтрансслужба. Інформаційний бюлетень [1; 2].

Майбутні офіцери, як керівники військових підрозділів, опановують навчальну дисципліну «Соціально-психологічні технології управління військовим колективом» (розробник: професор кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін Інституту ВМС НА ОМА, кандидат політичних наук Л. Козловська), вивчення якої передбачає оволодіння методиками сучасного соціально-психологічного аналізу діяльності військового колективу [9]. Практичний характер дисципліни надають набуття практичних навичок з організації підготовки до виконання завдань протидії соціально-психологічним загрозам та такі завдання: опанування особливостями вітчизняних соціально-психологічних технологій управління колективом (військовим колективом) в контексті діяльності історично усталених соціально-психологічних шкіл (зокрема, Херсонська, Одеська) та сучасних напрямів імплементації стандартів НАТО; вивчення та застосування технологій управління девіантною (позитивною і негативною) та делінквентною поведінкою особистості; управління характером та поведінкою особистості; управління свідомістю мас, управління натовпом, технологій управління суспільством (охлократія, технології детермінізму, структурно-функціональні й діяльнісні технології,); технологій, характерних для перехідних і кризових періодів і станів; технологій з урахуванням диференціальної (темпераменту, характеру, здібностей) та соціальної психології (спрямовані на розвиток пізнавальних процесів військовослужбовців (відчуття, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, уяви, емоційно-вольової сфери)) з використанням відповідних методик і методів; технологій **управління групою військовослужбовців і групою військових моряків та ін.** [9]. Значущими та показовими для досягнення цілей цього освітнього компоненту вбачаємо опанування засобами соціометрії та референтометрії, методам інтелектуального моделювання, що дозволяє пришвидшити прийняття так званих «єдино правильних управлінських рішень».

Окреслені позиції повністю корелюються з Довідником з МПЗ – Довідником для фахівців структур морально-психологічного забезпечення – офіційним інформаційно-методичним ресурсом, який містить загальні нормативні акти, пам'ятки, алгоритми, окремі навчально-методичні матеріали з військово-соціальної роботи, психологічного забезпечення, військової дисципліни та військового лідерства [4], регульовані МОУ.

Зауважимо, що у сукупності з третім компонентом комплексної програми – фізичною підготовкою, яка окреслена в авторських напрацюваннях [3] – вони забезпечують не лише досягнення визначених стандартами програмних результатів навчання, а й достатній рівень професіоналізму через практико орієнтовану компоненту усіх складових комплексної програми підготовки фахівців до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Комплексна програма підготовки офіцерів тактичного рівня ВМС ЗСУ надає достатнє теоретичне та практичне підґрунтя та сформувані професійні компетентності (відповідно до затверджених стандартів та освітньо-професійних програм) фахівців, які здійснюють соціально-психологічне забезпечення у підрозділах (на кораблях) Збройних Сил України, що забезпечить зменшення кількості ситуацій нестабільності та відхильної поведінки. Основними компонентами програми підготовки відповідних фахівців вбачаємо теоретичну підготовку, практичну психологічну підготовку, фізичну підготовку, що є поєднанні забезпечують достатній рівень

професійної підготовки офіцерів тактичного рівня до здійснення соціально-психологічної роботи у підрозділах.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо окреслення критеріїв забезпечення ефективності реалізації комплексної програми підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня ВМС ЗСУ до соціально-психологічної роботи у підрозділах.

References

1. Біла книга – 2018. Збройні Сили України. Київ: МОУ, 2019. URL : <https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB-2018.pdf> (дата звернення: 19.11.2021).
Bila knyha – 2018. Zbroyni Syly Ukrayiny [White Paper – 2018. Armed Forces of Ukraine]. (2019). Kyiv, Ukraine : MOU. Retrieved from : [tps://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB-2018.pdf](https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB-2018.pdf)
2. Біла книга 2019-2020. Збройні Сили України, Держспецтрансслужба. Інформаційний бюлетень. Київ, 2021. URL : https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2020_FINAL.pdf (дата звернення: 19.11.2021).
Bila knyha 2019-2020. Zbroyni Syly Ukrayiny. Informatsiynyy byuletен' [White Paper – 2019-2020. Armed Forces of Ukraine & Newsletter]. (2020). Kyiv, Ukraine : MOU. Retrieved from : https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2020_FINAL.pdf
3. Ворона В. В. Фізична підготовка як один з компонентів комплексної програми підготовки фахівців психологічного забезпечення. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2020. Вип. 11 (167). С. 89-93.
Vorona, V. V. (2020). Fizychna pidhotovka yak odyn z komponentiv kompleksnoyi prohramy pidhotovky fakhivtsiv psykhohichnoho zabezpechennya [Physical training as one of the components of the comprehensive training program of psychological support specialist]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Seriya: Pedagogichni nauky – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. Series: Pedagogical sciences, 11(167), 89–93.
4. Довідник для фахівців структур морально-психологічного забезпечення. URL : <https://dovidnykmpz.info/category/> (дата звернення: 19.11.2021)
Dovidnyk dlya fakhivtsiv struktur moral'no-psykhohichnoho zabezpechennya [Handbook for specialists in the structures of moral and psychological support]. Retrieved from : <https://dovidnykmpz.info/category/>
5. Збройні Сили України. URL : <https://www.zsu.gov.ua/menu/5fedba6fd3a55a205e8fd537> (дата звернення: 19.11.2021)
Zbroyni Syly Ukrayiny [Armed Forces of Ukraine]. Retrieved from : <https://www.zsu.gov.ua/menu/5fedba6fd3a55a205e8fd537>.
6. Злобіна О. Військова педагогіка та психологія (у т.ч. конфліктологія): силабус навчальної дисципліни. Одеса: ІВМС НА ОМА, 2020. Препринт.
Zlobina, O. (2020). Viys'kova pedahohika ta psykhohihiya (u t.ch. konfliktolohiya): sylabus navchal'noyi dystsypliny [Military pedagogy and psychology (including conflictology): syllabus of the discipline]. Odessa, Ukraine: IVMS NA OMA. Preprint.
7. Злобіна О. Психологія кризових станів: силабус навчальної дисципліни. Одеса: ІВМС НА ОМА, 2020. Препринт.
Zlobina, O. (2020). Psykhohihiya kryzovykh staniv: sylabus navchal'noyi dystsypliny [Psychology of crisis states: the syllabus of the discipline]. Odessa, Ukraine: IVMS NA OMA. Preprint.
8. Злобіна О. Сучасні методи психологічної діагностики військовослужбовців: силабус навчальної дисципліни. Одеса : ІВМС НА ОМА, 2020. Препринт.
Zlobina, O. (2020). Suchasni metody psykhohichnoyi diahnostryky viys'kovosluzhbovtsiv: sylabus navchal'noyi dystsypliny [Modern methods of psychological diagnostics of servicemen: syllabus of the discipline]. Odessa, Ukraine : IVMS NA OMA. Preprint.
9. Козловська Л. Соціально-психологічні технології управління військовими колективами: силабус навчальної дисципліни. Одеса : ІВМС НА ОМА, 2020. Препринт.
Kozlovska, L. (2020). Sotsialno-psykhohichni tekhnolohiyi upravlinnya viyskovymy kolektyvamy: sylabus navchal'noyi dystsypliny [Socio-psychological technologies of management of military teams: the syllabus of the discipline]. Odessa, Ukraine : IVMS NA OMA. Preprint.
10. Міністерство оборони України. URL : <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/soczialnij-zaxist-ta-adaptacziya-vijskovosluzhbovcziv/psihologichna-pidgotovka-u-zsu/>.
Ministerstvo oborony Ukrayiny [Ministry of Defense of Ukraine]. Retrieved from : <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/soczialnij-zaxist-ta-adaptacziya-vijskovosluzhbovcziv/psihologichna-pidgotovka-u-zsu/>.
11. Наказ МОН України від 12.12.2018 № 1385 Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 254 «Забезпечення військ (сил)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf> (дата звернення: 15.11.2021)

- Nakaz MON Ukrainy vid 12.12.2018 № 1385 Pro zatverdzhennya standartu vyshchoyi osvity za spetsialnistyu 254 «Zabezpechennya viys'k (syl)» dlya pershoho (bakalavrs'koho) rivnya vyshchoyi osvity [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1285 of 12.12.2018 On approval of the higher education standard in specialty 254 «Provision of troops (forces)» for the first (bachelor) level of higher education]. Retrieved from : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf>.
12. Наказ МОН України від 05.12.2018 № 1341 Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 255 «Озброєння та військова техніка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/255-ozbroennya-ta-viyskova-tekhnika-bakalavr.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
- Nakaz MON Ukrainy vid 05.12.2018 № 1341 Pro zatverdzhennya standartu vyshchoyi osvity za spetsialnistyu 255 «Ozbroyennya ta viys'kova tekhnika» dlya pershoho (bakalavrs'koho) rivnya vyshchoyi osvity [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1341 of 05.12.2018 On approval of the higher education standard in specialty 255 «Arms and military equipment» for the first (bachelor) level of higher education]. Retrieved from : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/255-ozbroennya-ta-viyskova-tekhnika-bakalavr.pdf>.
13. Психологічна підтримка у Збройних Силах України. URL : <https://www.zsu.gov.ua/menu/5fedba6fd3a55a205e8fd537> (дата звернення: 19.11.2021)
- Psykhologichna pidtrymka u Zbroynykh Sylakh Ukrainy [Psychological support in the Armed Forces of Ukraine]. Retrieved from : <https://www.zsu.gov.ua/menu/5fedba6fd3a55a205e8fd537>

Vorona V.

ORCID 0000-0002-8891-8662

Chief of physical training and sports,
senior lecturer of tactical and generally military subjects chair,
Naval Institute of National University «Odessa maritime academy»,
PhD student, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
(Odesa – Cherkasy, Ukraine) E-mail: crowvalentin@gmail.com

COMPREHENSIVE PROGRAM FOR TRAINING OF UAF NAVY PSYCHOLOGICAL SUPPORT

The purpose of the article is to outline the components of a comprehensive program of training future military specialists in psychological support within the training of future Navy officers of the relevant specialization, which directly correlates with the moral and psychological state of the serviceman.

The methodological basis comprises of the principles of complexity, systematization, integration and a set of methods of general theoretical research methods aimed at identifying the main components of a comprehensive training program for future naval specialists in psychological support.

The scientific novelty of the study is the representation of the components of a comprehensive training program for future military specialists in psychological support within the educational and professional training of future officers of the UAF Navy.

It is noted that the need to ensure effective psychological training of servicemen is indicated by the fact of increasing instability and uncertainty situations, which may lead to their deviant behavior. The state program for the Armed Forces of Ukraine development provides for mandatory psychological support in the Armed Forces and centers (institutions) for training and retraining of servicemen.

Conclusions. The comprehensive training program for tactical officers of the UAF Navy is designed to provide sufficient theoretical and practical basis and form professional competencies (in accordance with approved standards and educational and professional programs) of specialists who provide psychological support in units (on ships) of the Armed Forces of Ukraine, which will reduce the number of situations of instability and deviant behavior. The main components of the training program specialization «Moral and psychological support in units, on ships (Navy)» we see theoretical training, practical psychological training, physical training, which are combined to provide a sufficient level of tactical officers training.

Keywords: Naval Forces (Navy), tactical level officers, psychological support, comprehensive program.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2021

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Н. О. Терентьєва